

Rozwój dziecka w wieku szkolnym

Czas uczęszczania dzieci do szkoły podstawowej przypada na dwa okresy: *młodszy wiek szkolny (7 – 10 lat)* i *wiek dorastania zw. wczesną adolescencją (11 – 15 lat)*.

MŁODSZY WIEK SZKOLNY

Rozwój fizyczny i motoryczny

Dzieci w młodszym wieku szkolnym charakteryzuje duże zróżnicowanie pod względem sprawności fizycznej. Dzieci różnią się między sobą wzrostem, ciężarem ciała, sprawnością ruchową i dojrzałością biologiczną (E. Łazowski, H. Tomaszewski). Z czasem zwiększa się ich zdolność do wykonywania prac wymagających dokładności i precyzji. Doskonali się koordynacja wzrokowo-ruchowa umożliwiająca wykonywanie złożonych ruchów ciała (N. Wolański, M. Pyżuch).

Rozwój poznawczy

W tym wieku następuje intensywny rozwój procesów poznawczych, dzięki czemu dziecko może podejmować coraz bardziej złożone zadania.. Wzrasta zdolność do utrzymywania uwagi na zadaniu. Pamięć dowolna zaczyna dominować nad mimowolną. Przyswajany materiał, dziecko zaczyna analizować, organizować i zapamiętywać w sposób logiczny, co pozwala mu na wykorzystanie zdobytej wiedzy w życiu codziennym. Wzrasta zasób słownictwa, co związane jest z rozwojem myślenia abstrakcyjnego, które pozwala na wnioskowanie o charakterze przyczynowo – skutkowym. Systematyczne zdobywanie wiedzy staje się podstawową działalnością dziecka

Rozwój emocjonalny i moralny

Obserwuje się rozwój procesów emocjonalnych, wzrasta stopień kontroli emocjonalnej. Dziecko potrafi wyrażać emocje przyjemne i nieprzyjemne w społecznie akceptowanej formie. Zmniejsza się wpływ emocji na działanie.

Do zasadniczych czynników wpływających na rozwój psychiczny, należą przede wszystkim warunki biologiczne (dziedziczenie, rozwój poszczególnych narządów i tkanek, a szczególnie układu nerwowego i hormonalnego) oraz warunki środowiskowe (rodzina, szkoła, rówieśnicy).

Dziecko zaczyna rozumieć wartości moralne. Ważnym źródłem norm staje się grupa rówieśnicza. Dziecko – przyjmując własną perspektywę – uwzględnia perspektywę innych osób i dąży do zgodności z tym, co ogólnie przyjęte i oczekiwane w grupie, której jest członkiem. Szuka oparcia w osobach dorosłych. Szczególnego znaczenia nabiera nauczyciel - wychowawca jego autorytet przewyższa nawet autorytet rodziców.

Rozwój społeczny

Dziecko ma potrzebę kontaktów społecznych z rówieśnikami, staje się członkiem grupy rówieśniczej. Działanie w zespole pozwala zdobywać nowe doświadczenia, wiedzę, a także przyczynia się do socjalizacji. Dzieci zawierają przyjaźnie, a wzajemne zaufanie nabiera szczególnego znaczenia. Związki z rówieśnikami są coraz ważniejsze. Podczas zabaw grupowych w tym okresie segregacja płciowa osiąga punkt kulminacyjny. Związek z rodzicami nie jest już tak jawnie czuły, mimo że siła przywiązania nie słabnie.

Rozwój osobowości

Rozwój osobowości w tym okresie to proces kształtowania siebie jako podmiotu swych działań. Ujawnia się rozwój zainteresowań, które często zależą od płci, zdolności, środowiska i oddziaływania

szkoły. Obraz własnej osoby kształtuje się pod wpływem aktywności własnej, komunikatów płynących od dorosłych i porównań z innymi. Sukcesy szkolne i w sferze społecznej prowadzą do rozwoju poczucia kompetencji i poczucia własnej skuteczności. Brak sukcesów w nauce i negatywne społeczne oceny rodzą zwątpienie w swoje możliwości i niechęć przed nowymi aktywnościami z obawy przed niepowodzeniem.

Ważna jest świadomość dorosłych, że środki masowego przekazu wpływają na rozwój obrazu samego siebie, promując obowiązujące wzory wyglądu i sposobu zachowania. Na oczekiwania dotyczące własnej osoby mają wpływ bajki, dziecięce programy i reklamy, zwłaszcza, jeśli bohaterem jest dziecko w tym samym wieku, a reklamowany produkt jest atrakcyjny. Dzieci pragną naśladować telewizyjnych bohaterów, a media kształtują ich wyobrażenia, wartości i przekonania na temat rzeczywistości. Osoby, które nie mają reklamowanych produktów, bywają odrzucane i czują się gorsze.

Oczywiście telewizja pomaga dziecku nauczyć się wielu rzeczy. Badania wskazują jednak, że im więcej czasu spędza dziecko przed telewizorem, tym gorsze ma wyniki w nauce. Ponadto, oglądanie agresywnych bajek i filmów powoduje wzrost brutalności i agresji u dzieci.

OKRES DORASTANIA – WCZESNA ADOLESCENCJA

Rozwój fizyczny i motoryczny

W okresie dorastania, zmiany ciała spowodowane są działaniem hormonów. Zmienia się budowa ciała i następuje nagły wzrost jego masy, który u dziewcząt występuje zazwyczaj dwa lata wcześniej niż u chłopców. Organizm uzyskuje dojrzałość płciową. Wiele z dostrzeganych zmian wyglądu, może być dla dorastającej młodzieży powodem zmartwień, np. okres mutacji u chłopców, zmiany skórne w postaci tzw. trądziku młodzieńczego, zwiększona potliwość i ogólna pobudliwość.

W zakresie motoryki zaznaczają się także różnice między chłopcami i dziewczętami – ruchy dziewcząt są bardziej płynne i precyzyjne, zaś u chłopców zaznacza się wzrost siły.

Rozwój poznawczy

Duże zmiany zachodzą w sferze myślenia – przyjmuje ono postać operacji formalnych. Myślenie staje się bardziej logiczne i abstrakcyjne, a także mniej egocentryczne, co umożliwia oderwanie się od konkretnych treści i formułowanie hipotez. Nastolatek może głębiej wnikać w problemy i stawiać dociekliwe pytania. Potrafi posługiwać się ironią i metaforą. Pojawia się świadomość, że nie wszystkie sytuacje są proste, a nie wszystkie problemy rozwiązywalne. Dlatego też w tym wieku dochodzi do niepewności poznawczej i sceptycyzmu.

Rozwija się pamięć logiczna i dowolna, a towarzyszy jej uwaga dowolna. Wzrasta zdolność posługiwania się różnymi sposobami zapamiętywania.

Wzrasta także zasób słownictwa i jego treści, zrozumienie struktury gramatycznej języka oraz kultury języka. Rozwija się wyobraźnia, co umożliwia realizowanie pomysłów w marzeniach i twórczości. Młodzież potrafi oryginalnie ujmować zjawiska, łatwo przyjmuje nowości.

Rozwój społeczny

Nadal najważniejszymi związkami są te z rodzicami i rówieśnikami. W relacji z rodzicami ściera się ze sobą dążenie do autonomii z podtrzymywaniem związku z nimi. Wzrasta liczba konfliktów między dzieckiem a rodzicami, łączące ich przywiązanie nie słabnie. Coraz ważniejsze stają się relacje z rówieśnikami. Ponad połowę swego aktywnego czasu spędzają właśnie z nimi. W przyjaźni coraz bardziej cenione są lojalność i zaufanie. W grupie zwykle tworzy się poczucie wspólnoty oraz wynikający z niego podział na „my” (młodzież) i „oni” (dorośli). W obrębie grupy pojawia się potrzeba upodobnienia zewnętrznego, np. przez podobny ubiór, uczesanie, sposób mówienia i zachowania.

Młody człowiek, potrzebę akceptacji, poczucia bezpieczeństwa i przynależności, realizuje w grupie. Pojawiają się początkowe fazy uczucia miłości.

Rozwój moralny

Przekonanie o bezwzględnym obowiązywaniu zasad moralnych, zawsze i wszędzie, traci na znaczeniu. Z czasem dorastający uczą się, że bezwzględne stosowanie zasad moralnych może prowadzić do konfliktów, ponieważ sytuacje społeczne wymagają plastyczności działania. Pod koniec okresu adolescencji zaznaczają się własne zasady etyczne i kwestia sumienia. Są to zasady uniwersalne, oparte na prawdzie, sprawiedliwości i poszanowaniu ludzkich praw.

Rozwój osobowości

Podstawowym problemem okresu dorastania jest poszukiwanie odpowiedzi na pytanie „jaki jestem?”. Zaznacza się kryzys w rozwoju tożsamości, co wymaga od nastolatka scalenia dotychczasowej wiedzy o sobie i zintegrowania wiedzy z przeszłości i teraźniejszości z planami na przyszłość. Duże znaczenie w rozwoju osobowości mają rodzice i identyfikacja z nimi.

W okresie adolescencji kształtuje się też światopogląd młodzieży, który jest niestabilny i ulega ciągłym zmianom. Służy mobilizowaniu do podejmowania zadań, pokonywaniu trudności, obrony przed zwątpieniem w sens życia. Jego specyficzną formą w tym okresie jest idealizm młodzieńczy. Nieuchronnie prowadzi to jednak do zderzenia z rzeczywistością, czego rezultatem może być bunt. Po tym okresie pojawia się idealizm kompensacyjny, polegający na krytykowaniu innych. Mogą tu występować postawy takie, jak cynizm i nihilizm. Z czasem dochodzi do łagodzenia wymagań wobec świata i rozwija się idealizm normatywny, gdy młodzież jest zdolna do praktycznego rozróżnienia, co jest, a co nie jest możliwe do zrealizowania.

Zagadnienia dotyczące rozwoju dzieci i młodzieży w wieku szkolnym są niezwykle ciekawe, jednocześnie bardzo złożone. Znajomość tematu, poznawanie praw rozwojowych uczniów pozwala na lepsze rozumienie ich funkcjonowania i szybkie reagowanie w trudnych momentach.

Zachęcamy do zapoznania się z ciekawymi materiałami

<file:///C:/Users/frost/Downloads/charakterystyka-rozwojowa-uczniw-na-etapie-edukacji-wczesnoszkolnej.-a.-piotrowska.pdf>

<file:///C:/Users/frost/Downloads/modul-ii-rozpoznawanie-ryzyka-dysleksji-e-learning.pdf>

<https://bezpiecznaszkola.men.gov.pl/projekty/Cechy%20rozwoju%20dziecka%20w%20IV-VI.%20Jak%20przebiega%20rozwoj%20m%C3%B3j%20m%C5%82odsze%20nastolatka..pdf>

http://produkty.ibe.edu.pl/docs/ndn/NDN_Rozwoj_dziecka_4_Srodkowy_wiek_szkolny.pdf

https://repozytorium.ukw.edu.pl/bitstream/handle/item/1594/Opieka_i_wychowanie_Wczesna_faza_dorastania.pdf?sequence=1&isAllowed=y